

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
(១៩៧៥-១៩៧៩)

ការថែទាំសម្របសម្រួលស្រុកម្តៅប្រជាធិបតេយ្យ
វេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
រវាងគ្រូ សិស្ស និងឪពុកម្តាយ
ភូមិវត្តភ្នំ ឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង់ ខេត្តតាកែវ
ថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០

អ្នកចូលរួមនៅក្នុងការធ្វើវេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
នៅឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង់ ខេត្តតាកែវ

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រារព្ធធ្វើវេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រវាងគ្រូបង្រៀន សិស្សានុសិស្ស និងឪពុកម្តាយ នៅភូមិវត្តភ្នំ ឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង់ ខេត្តតាកែវ ។ អ្នកដែលបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះមានសិស្សចំនួន៨០ នាក់ ប្រជាជនចំនួន៦០ នាក់ គ្រូបង្រៀនចំនួន៥ នាក់ និងព្រះសង្ឃចំនួន៨អង្គ ។ វេទិកានេះត្រូវបានប្រារព្ធធ្វើឡើងនៅក្នុងសាលាឆាន់នារវត្តភ្នំ ក្នុងគោលបំណងថែទាំសម្របសម្រួល និងពិភាក្សាអំពីសៀវភៅ “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា

ប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៧) ។ វេទិកានេះបានចាប់ផ្តើមដោយការរៀបរាប់យ៉ាងសង្ខេប អំពីកិច្ចការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងគោលបំណងនៃការធ្វើវេទិកានេះ ។ បន្ទាប់មកលោកមេឃុំ គង់ ភៀង បានឡើងដល់មតិស្វាគមន៍ ដល់អ្នកចូលរួម និងនិយាយអំពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ សមាជិកមួយ រូបនៃក្រុមការងារនេះគឺ លោក ប្រាក់ កែវតារា បានឡើងធ្វើបទបង្ហាញពីជំពូក៥នៃសៀវភៅប្រវត្តិ សាស្ត្រ ដែលមានចំណងជើងថា “ភូមិសាស្ត្ររដ្ឋបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ។ បន្ទាប់មក គឺមានកម្ម វិធីសំណួរនិងចម្លើយ ដោយមានការដឹកនាំពីលោក ឌី ឌី វិលី ដែលជាអ្នកនិពន្ធសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅពេលរសៀល សមាជិកក្រុមការងារបានធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយប្រជាជន និងសិស្សានុសិស្ស ដើម្បីកត់ត្រាទុកនូវបទពិសោធន៍ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងដើម្បីស្វែងយល់ពីការចាប់ អារម្មណ៍របស់ប្រជាជនទាំងអស់អំពីការសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់មកទៀត ផ្នែកមួយ ចំនួនដែលរៀបរាប់ដូចខាងក្រោម គឺមានវគ្គផ្សេងៗទៀតដែលរួមមានការពិពណ៌នាអំពីលក្ខណៈភូមិ សាស្ត្រ សកម្មភាពនៅពេលធ្វើវេទិកា លទ្ធផល ដល់ប៉ះពាល់ និងផលវិបាក ។

លក្ខណៈទូទៅ និងការពិពណ៌នាអំពីភូមិសាស្ត្រ

ក្រុមការងារបានទៅដល់ទីតាំងធ្វើវេទិកាសាធារណៈមួយថ្ងៃមុន ដើម្បីរៀបចំការងារ និងបាន ទៅជួបលោកមេឃុំដើម្បីពិភាក្សាអំពីអ្នកចូលរួម រៀបរាប់សម្រាប់ការធ្វើវេទិកា និងប្រវត្តិរបស់យុំ ដែលទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហម ។ លោកមេឃុំ គង់ ភៀង បានរៀបរាប់ថា យុំកំពែងមានចំនួន១៣ ភូមិ និងមានប្រជាជនចំនួន១.៨៦៤គ្រួសារ ។ ប្រជាជនសរុបមានចំនួន៧.៦៦៣នាក់ ក្នុងចំណោម នោះមានស្ត្រីចំនួន៣.៧២២នាក់ ។ យុំកំពែងមានចម្ងាយប្រមាណ៤០ គីឡូម៉ែត្រពីទីរួមខេត្តតាកែវ ។ យើងអាចធ្វើដំណើរទៅកាន់យុំនេះ បានតាមផ្លូវដីចំនួនពីរខ្សែ ។ ដោយសារពេលនេះជារដូវវស្សា ផ្លូវ នេះបានខូចខាតដោយសារទឹកភ្លៀងហូរច្រោះ និងឡានដឹកទំនិញធំៗ ។ ក្រុមការងារបានចំណាយពេល អស់រយៈពេលប្រហែល២០ នាទី ក្នុងការធ្វើដំណើរពីទីរួមខេត្តមកដល់មាត់ច្រកចូលទៅកាន់យុំកំពែង ហើយត្រូវចំណាយពេលច្រើនជាងមួយម៉ោងទៀត ក្នុងការធ្វើដំណើរពីផ្លូវជាតិចូលទៅដល់ទីកំពែង ។ ពេលដែលទៅដល់យុំកំពែង ក្រុមការងារបានធ្វើដំណើរទៅកាន់ផ្ទះលោកមេឃុំដើម្បីធ្វើការ ពិភាក្សា ។ បន្ទាប់មក ក្រុមការងាររួមជាមួយលោកមេឃុំបានធ្វើដំណើរទៅកាន់វត្តភ្នំ ដែលជាកន្លែងធ្វើ វេទិកាដើម្បីសុំការអនុញ្ញាតពីព្រះចៅអធិការវត្ត ក្នុងការប្រារព្ធធ្វើវេទិកានៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។ ព្រះចៅអធិការ បានទទួលស្វាគមន៍ក្រុមការងារយ៉ាងកក់ក្តៅចំពោះការធ្វើវេទិកានេះ និងបានអះអាងថាជួយរៀបចំ សាលាឆាន់ និងទប់ករណ៍បំពង់សម្លេង ព្រមទាំងបានសុំការអនុញ្ញាតពីក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា ឲ្យព្រះសង្ឃទាំងអស់ដែលគង់នៅក្នុងវត្តបានចូលរួមក្នុងវេទិកានេះដែរ ។

គួរកត់សម្គាល់ថា វត្តភ្នំត្រូវបានបំផ្លាញស្ទើរតែទាំងស្រុងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គឺមានតែអគារ
 បណ្ណាល័យសម្រាប់ព្រះសង្ឃតែមួយគត់ ដែលមិនត្រូវបានបំផ្លាញ ដោយសារខ្មែរក្រហមបានរក្សា
 ទុកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ជាទីស្នាក់ការពេទ្យរបស់ខ្លួន។ អនុវិទ្យាល័យ សុខអាន ភ្នំ ដែលមានទីតាំងក្បែរ
 នោះ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ធ្វើជាមន្ទីរពេទ្យឃុំ។ អាគារ សាលារៀន និងបណ្ណាល័យដែល
 ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមន្ទីរពេទ្យរបស់ខ្មែរក្រហម គឺបានបន្សល់ទុករហូតដល់សព្វថ្ងៃ។ ព្រះវិហាររបស់
 វត្តនេះ ត្រូវបានសាងសង់ឡើងវិញនៅឆ្នាំ១៩៨៦ ។

បណ្ណាល័យរបស់វត្តភ្នំ ដែលខ្មែរក្រហមប្រើជាទីស្នាក់ការមន្ទីរពេទ្យ កន្លែងតម្កល់ស្នូល

យោងតាមការពិភាក្សារបស់លោកមេឃុំ គង់ ភៀន ជីវភាពនៅក្នុងឃុំកំពែងគឺមានភាពសម្បូរ
 សប្បាយ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងសង្កាត់មុនៗ ។ នាបច្ចុប្បន្ននេះ ទោះជាពុំមានអ្នកភូមិណាម្នាក់មាន
 ឡានជិះក្តី ប៉ុន្តែមានម៉ូតូរហូតដល់ទៅ៦៣៧គ្រឿង ។ ឃុំនេះមានវត្តចំនួន៦ និងមណ្ឌលសុខភាពមួយ ។
 ប្រជាជនអាចទទួលបានការព្យាបាលនៅក្នុងឃុំផ្ទាល់ មិនដូចពីឆ្នាំមុនៗ ដែលប្រជាជនត្រូវធ្វើដំណើរទៅ
 ស្រុកក៏វែងដើម្បីទទួលបានការព្យាបាល ។ មានសាលាបឋមសិក្សាចំនួន៦ និងអនុវិទ្យាល័យចំនួន១ សម្រាប់
 ការអប់រំពីថ្នាក់ទី៧ដល់ថ្នាក់ទី៩ ។ ក្មេងៗនៅក្នុងឃុំមិនចាំបាច់ធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីរួមស្រុក ដើម្បីចូលរៀន
 កម្រិតថ្នាក់ក្នុងអនុវិទ្យាល័យឡើយ ។

នេះជាអណត្តិទីពីរដែលលោក គង់ ភៀន ធ្វើជាមេឃុំនៅឃុំកំពែង ។ គាត់ក៏ជាមេឃុំកំពែងក្នុង
 ឆ្នាំ១៩៧៧ដែរ ដែលកាលនោះគាត់បានរួមចំណែកក្នុងការកសាងឃុំកំពែងឡើងវិញបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរ

ក្រហម ។ ដោយសារការតវ៉ាសំនៅក្នុងយុំកំពែងតាំងពីកំណើត ហើយបានចាកចេញពីយុំនេះតែរយៈពេលខ្លីនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងបានចូលធ្វើទារុណកម្មនៅក្នុងរបបសាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា មេឃុំភៀង បានដឹងពីប្រវត្តិ និងការអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងៗជាច្រើនជំនាន់របស់យុំកំពែងយ៉ាងច្បាស់ ។ ប្រវត្តិរបស់លោក គង់ ភៀង គឺជាសាច់រឿងមួយដែលបង្ហាញអំពីការថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ភូមិនេះ ក៏ដូចជាការចូលរួមរបស់អ្នកភូមិនៅក្នុងការស្ថាបនាជាតិឡើងវិញ បន្ទាប់ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ភៀង ក៏ដូចជាប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភូមិកំពែងដទៃទៀតដែរ បានត្រូវដំឡើងទៅកាន់ស្រុកត្រាំកក់ ។ ខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកប្រជាជនភាគច្រើនដែលរស់នៅក្នុងយុំកំពែងនិងស្រុកត្រាំកក់ ថាជាប្រជាជន១៧មេសា ពីព្រោះអ្នកទាំងអស់នោះរស់នៅជិតព្រំដែនវៀតណាម ។ ប្រជាជនដែលបានប្រព្រឹត្តិកំហុសគួរឱ្យបង្ខំបង្ខំ ត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរ ដូចជាដលិតដីលេខ១នៅក្បែរសហករណ៍ខ្មែរក្រហម ។ ចំពោះការប្រព្រឹត្តិកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ គឺនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់កុករត្តព្រះធាតុស្នូលដែលស្ថិតនៅក្នុងយុំរាមអណ្តើក ។ កុកនេះជាកុកជំនាន់របស់ខ្មែរក្រហមនៅស្រុកត្រាំកក់ ។

នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ គណៈកម្មការប្រជាជនបដិវត្តន៍យុំត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីស្ថាបនាឡើងវិញ និងការពារយុំកំពែង ។ ភៀង គឺជាប្រធានគណៈកម្មការនេះដែលមានសមាជិក៥រូប ។ ក្រៅពីការការពារសុវត្ថិភាព ការងារចម្បងរបស់គណៈកម្មការនេះ គឺបង្កើតក្រុមសាមគ្គីដែលមានសមាជិកពី១០ ទៅ២០ គ្រួសារ ដែលជួយកិច្ចការគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការដលិតស្រូវ និងចែករំលែកម្ហូបអាហារ ។ “ការត្រឡប់ពីរតំមកវិញ” (ជាពាក្យនិយាយដែលចេញមកពីពាក្យ “ពេលត្រលប់មកដល់ភូមិកំណើតវិញក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ”) ប្រជាជនបានស្នាក់នៅក្នុងយុំនេះដោយឡែកៗពីគ្នា ។ ដីធ្លីត្រូវបានចាត់ចែងដោយអ្នកដែលមកដល់មុន គឺជាអ្នកកាន់កាប់មុន អ្នកដែលមកក្រោយ គឺកាន់កាប់ក្រោយ ។ ទោះបីជាប្រជាជនមួយចំនួនដែលមិនមានកម្មសិទ្ធិដីធ្លី ប៉ុន្តែក៏អាចកាន់កាប់គោក្របីឬទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនផ្សេងទៀតបានដែរ ។ លោកមេឃុំបាននិយាយថា ពុំមានប្រព័ន្ធអប់រំអ្វីទាំងអស់នៅយុំនេះ បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមត្រូវបានបញ្ចប់ទៅ ប៉ុន្តែគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលពុំមានចោរលួចឬចោរច្នៃទេ គឺមានតែទារុណកម្មខ្មែរក្រហមដែលរស់នៅលើភ្នំក្បែរៗយុំនេះប៉ុណ្ណោះ ។ ទារុណកម្មខ្មែរក្រហមទាំងនោះបានបំផ្លាញ និងលួចទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្រជាជន ។ ជានិច្ចកាល កងទ័ពខ្មែរក្រហមខ្លះបានចុះចូលជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ហើយបាននាំយកអាវុធជាច្រើនមកប្រគល់ឱ្យគណៈកម្មាធិការប្រជាជនបដិវត្តន៍ស្រុកទៀតផង ។ ភៀង បានកាប់គោមួយក្បាល ដើម្បីធ្វើម្ហូបសម្រាប់ទទួលស្វាគមន៍ទារុណកម្មទាំងនោះ ដែលក្រោយមកក្លាយជាប្រជាជនធម្មតា ។ ជាមួយនឹងលិខិតអនុញ្ញាតរបស់ ភៀង ទារុណកម្មទាំងនោះអាចរស់នៅក្នុងយុំកំពែងក៏បាន ឬវិលត្រលប់ទៅរស់នៅស្រុកកំណើតរៀងៗខ្លួនក៏បាន ។

ការខឹងសម្បារ និងអារម្មណ៍សងសឹករបស់ប្រជាជនដែលរស់នៅឃុំកំពែង គឺនៅមានភាពខ្លាំងក្លា នៅឆ្នាំ១៩៧៧និងដើមទសវត្សរ៍១៩៨០ ។ ទាហានខ្មែរក្រហមដែលភ័យខ្លាច បានចុះចូលជាមួយនឹង អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ហើយក្នុងករណីខ្លះទាហានទាំងនោះត្រូវបានសម្លាប់ដោយអ្នកភូមិដែលមានទុក្ខមួយ បងប្អូន និងសាច់ញាតិស្លាប់ ឬត្រូវសម្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់ពីបានដឹងអំពីបញ្ហានេះ ទាហានខ្មែរក្រហមក៏បានចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែត្រូវអ្នកភូមិក៏បានរៀបចំផែនការពួនស្នាក់ទាហាន ខ្មែរក្រហមទាំងនោះ ។ ភៀង បាននិយាយថា “ដោយសារពិបាកទាំងនោះទាហានខ្មែរក្រហមទាំងនោះបាន រត់គេចចេញដោយមិនគបត” ។ ឧប្បត្តិវិហេតុទាំងនេះបានធ្វើឲ្យមានមនុស្សរហូសនិងស្លាប់ជាច្រើននាក់ ហើយសាកសពត្រូវបានគេយកទៅចោលនៅក្នុងព្រៃដែលហ៊ុំព័ទ្ធនៅដោយចម្ការមិន ។ មានមនុស្សមួយ ចំនួនត្រូវដុះមិនស្លាប់នាពេលនោះ ។ អ្នកភូមិក៏បានសម្លាប់អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលជួយស្វែង រករណ្តៅកប់សាកសពដែលមានទីតាំងនៅតាមជើងភ្នំជីតាពេជ្រ ។ នៅពេលដែលអ្នកភូមិកំពុងដឹករណ្តៅ ដើម្បីប្រមូលលលាដីក្បាលនិងឆ្អឹងសាកសព អ្នកភូមិទាំងនោះបានត្រឡប់មកវាយសម្លាប់អតីតកម្មាភិបាល ទាំងនោះដែលឈរនៅក្បែរៗខ្លួន ។ ដោយសារមានសោកនាដកម្មបែបនេះ ទើបមេឃុំបានដាក់ផែនការ នេះ ។ លលាដីក្បាលនិងឆ្អឹងសាកសពដែលដឹកបាន ត្រូវបានយកមករក្សាទុកនៅក្នុងចេតិយ៍មួយក្នុង បរិវេណវត្តភ្នំ ។ មកដល់សព្វថ្ងៃនេះ មានឆ្អឹងបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះដែលនៅសល់ក្នុងចេតិយ៍នេះ ។

ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅក្នុងឃុំជួបប្រទះការលំបាកណាស់ ។ ពេលមកដល់ស្រុកភ្នាមៗ ប្រជាជនបរិភោគនូវអ្វីៗទាំងអស់ដែលខ្លួនអាចរកបាន ។ ភៀង មានសំណាងជាងគេ ព្រោះបានរក ឃើញយូរិយអង្កររបស់ខ្មែរក្រហមដែលគាត់អាចយកអង្ករបានយ៉ាងច្រើន ។ គាត់ក៏បានបែករំលែកអង្ករ ខ្លះទៅឲ្យអ្នកភូមិដែលគ្មានសមត្ថភាពរកអ្វីបរិភោគបាន ។ ការជួញដូរផ្សេងៗ មិនមានទេនាសម័យនោះ ហើយ ប្រជាជនរស់នៅដោយប្រកបរបរធ្វើស្រែចម្ការ ដាំបន្លែ និងបរាញ់សត្វ ។ ប្រជាជនមួយ ចំនួនដែលនៅសេសសល់មានប្រាក់ខ្លះៗ បានធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រំដែនរៀតណាមដើម្បីទិញសម្លៀក បំពាក់ របស់របរច្រើនប្រាស់ផ្សេងៗ ដែលចាំបាច់សម្រាប់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ។ ពេលខ្លះគ្រួសារពីរ រស់នៅក្នុងផ្ទះតែមួយ ។

បច្ចុប្បន្ន មានបញ្ហាមួយចំនួនដែលក្រុមប្រឹក្សាឃុំកំពែងប្រឈមមុខ ។ រដូវប្រាំងដ៏យូរ បានធ្វើ ឲ្យអ្នកភូមិមិនអាចដលិតស្រូវបានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពឡើយ ។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមាន គម្រោងដឹកប្រឡាយទឹក ដើម្បីនាំយកទឹកបញ្ចូលស្រែ ។ ក្រៅពីនេះ ជម្លោះដីធ្លី និងអំពើហិង្សាក្នុង គ្រួសារក៏ជាបញ្ហាធំមួយនៅក្នុងឃុំដែរ ។

ស្រុកកំពែង គឺជាស្រុកដាច់ស្រយាលមួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹង ប្រទេសរៀតណាម ។ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ស្រុកនេះត្រូវបានហៅថា ស្រុក១០៧ តំបន់១៣ ស្ថិត

ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក លេខាភូមិភាគនិរតី។ យោងតាម ញាណ សុជាតិ អ្នកស្រាវជ្រាវ «ខ្សែរសង្កាត់បញ្ហា និងរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមនយោបាយនៅភូមិភាគនិរតី» ស្រុក១០៧ ត្រូវបានដឹកនាំ ដោយ ទិត្យ ដែលត្រូវជាប្អូនថ្មីប្រុសរបស់ តាម៉ុក។ មេភូមិនិងមេឃុំ មិនត្រូវបានជ្រើសរើសចេញពី ស្រុកគីរីវង់ទេ អ្នកខ្លះគឺមកពីស្រុកត្រាំកក់ ដែលជាស្រុកកំណើតរបស់តាម៉ុក។

សកម្មភាពនៅពេលបើកវេទិកា

១) ពិធីបើកវេទិកា

លោក ផេង ពង្សរ៉ាសី បានចាប់ផ្តើមបើកវេទិកា ដោយ មតិថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោក មេឃុំ គង់ ភៀង និងលោក នាយកសាលា ម៉ែន សង្ហា ដែល បានអញ្ជើញអ្នកភូមិ លោកក្រូ អ្នកក្រូ និងសិស្សានុសិស្ស ដើម្បី ចូលរួមក្នុងវេទិកានេះ។ លោក ក៏បានថ្លែងអំណរគុណចំពោះព្រះ

ចៅអធិការដែលបានផ្តល់ទីតាំងសម្រាប់ធ្វើវេទិកាដល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ លោក គង់ ភៀង បានថ្លែងអំណរគុណចំពោះអ្នកចូលរួមទាំងអស់ដែលបានចំណាយពេលវេលាក្នុងថ្ងៃអាទិត្យ មកចូលរួម ក្នុងវេទិកានេះ។ គាត់បានប្រាប់អំពីគោលបំណងនៃការធ្វើវេទិកានេះ ដែលជាការបែកសៀវភៅ «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៧)» និងការពិភាក្សាទៅលើមតិការនៃសៀវ ភៅនេះ។ គាត់ក៏បានប្រាប់អ្នកចូលរួមទៀតថា សៀវភៅនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលតម្រូវឱ្យសិស្ស និងគ្រូទូទាំងប្រទេសសិក្សាស្វែងយល់។ ទោះជាដំបូងគ្រូ ការសម្រាប់ការអប់រំយុវជន ប៉ុន្តែមនុស្សវ័យចំណាស់ក៏អាចអានសៀវភៅនេះដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹង របស់ខ្លួនអំពីរបបខ្មែរក្រហមបានដែរ។ លោកបានលើកទឹកចិត្តសិស្សចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការ ពិភាក្សានេះ ហើយលោកក៏បានជម្រុញឱ្យអ្នកភូមិជួយឆ្លើយសំណួរដែលទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ បន្ទាប់ពីការចាប់ផ្តើមនេះ លោកមេឃុំ គង់ ភៀង បានផ្តល់មតិស្វាគមន៍ដល់ អ្នកចូលរួមទាំងអស់ និងបានថ្លែងអំណរគុណដល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលបានជ្រើសរើសយុំ កំពែងធ្វើវេទិកាសាធារណៈក្នុងថ្ងៃនេះ។ លោក គង់ ភៀង បាននិយាយថា វេទិកានេះមាន សារសំខាន់ណាស់ក្នុងការបែកចាយព័ត៌មានដែលទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហមដល់អ្នកភូមិ ជាពិសេស

ក្មេងៗ ជំនាន់ក្រោយ ។ លោកក៏បានលើកទឹកចិត្តអ្នកភូមិដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមឲ្យជួយចែក
រំលែកបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនដល់សិស្សានុសិស្សដែលកើតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ។ លោកមេឃុំបាន
និយាយថា សិស្សគ្រាន់តែបានឮអំពីរបបខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែជាទូទៅមិនដឹងថារបបនេះយ៉ាងណា ឬមួយ
ថាប្រជាជនទុក្ខលំបាកកម្រិតណាឡើយ ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃអនុសាសន៍របស់មេឃុំ គាត់បានប្រកាស
បើកវេទិកានេះជាផ្លូវការ ។

បន្ទាប់ពីមតិស្តារមន៍របស់លោក មេឃុំ គង់ ភៀង លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី បានរៀបរាប់អំពី
កម្មវិធីវេទិកាពិភាក្សាដែលចាប់ផ្តើមពីម៉ោង៨:៣០ ដល់ម៉ោង១១:៣០ ព្រឹក ។ គាត់បានបែងចែកសិស្ស
ជាប្រាំមួយក្រុមធំៗ ហើយក្រុមនីមួយៗត្រូវជ្រើសរើសប្រធានក្រុមម្នាក់ ដើម្បីជួយបំពេញតារាង
ស្ទាបស្ទង់មតិ ។ សមាជិកគ្រោងទាំងអស់មាននាទីជួយអ្នកភូមិដែលមិនចេះអាននិងសរសេរក្នុងការ
បំពេញការស្ទង់មតិនេះ ។ អ្នកចូលរួមត្រូវចំណាយរយៈពេលប្រមាណ៣០ នាទី ដើម្បីបំពេញការស្ទាប
ស្ទង់មតិនេះ ។ បន្ទាប់មកក្រុមការងារធ្វើការចែកសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដល់អ្នក
ចូលរួមទាំងអស់ ។

២) ទស្សនៈរបស់អ្នកចូលរួមអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម

មុនពេលធ្វើបទបង្ហាញទៅលើជំពូក៥ នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ លោក ឌី
ខាំបូលី ដែលជាអ្នកនិពន្ធ បានរៀបរាប់សង្ខេបពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ លោក បូលី បានសួរទៅ
អ្នកចូលរួមថា តើអ្នកទាំងអស់គ្នាបានដឹងពីឈ្មោះ “របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ដែរឬទេ? អ្នកភូមិ
ខ្លះបានដឹងពីឈ្មោះនេះ ប៉ុន្តែសិស្សមិនបានដឹងពីឈ្មោះនេះទេ ។ បូលី បានពន្យល់ពី “របបកម្ពុជាប្រជា
ធិបតេយ្យ” ថាគឺជាឈ្មោះផ្លូវការរបស់ខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានស្គាល់និងប្រើជាទូទៅដោយប្រជាជន
ដែលរស់នៅក្នុងសម័យនោះ ។

បន្ទាប់មក បូលី ក៏បានសួរថា តើរបបខ្មែរក្រហមកើតឡើងពីឆ្នាំណាដល់ឆ្នាំណា? សិស្សម្នាក់
បានក្រោកឈរឡើង រួចឆ្លើយថា “ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ១៩៧៩” ។

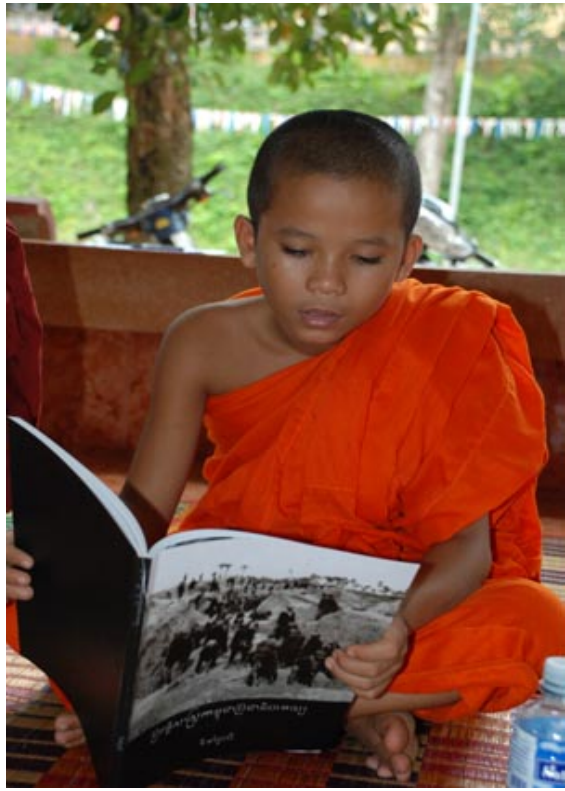
បូលី សួរទៀតថា “តើអ្នកណាដឹងច្បាស់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម”? សិស្សទាំងអស់ហាក់
ដូចជាស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការឆ្លើយសំណួរនេះ ។ គាត់ក៏បានពន្យល់ថា អ្នកភូមិដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងរបបខ្មែរ
ក្រហម ដែលកំពុងអង្គុយនៅក្បែរសិស្សទាំងនោះ ហើយដែលជាអ្នកដឹងច្បាស់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ
ក្រហម ពីព្រោះអ្នកទាំងនោះបានឆ្លងកាត់ផ្ទាល់និងបានឃើញព្រឹត្តិការណ៍រួចផុតផ្ទាល់ភ្នែកនៅក្នុងអំឡុង
ពេលនោះ ។ បូលី បានបញ្ជាក់ថា “អ្វីដែលខ្ញុំបានសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅនេះ គឺជាទិដ្ឋភាពទូទៅរបស់
ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម តាំងពីការបង្កើតបក្ស ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងការដួលរលំរបស់ខ្មែរ
ក្រហម” ប៉ុន្តែព្រឹត្តិការណ៍ជាក់លាក់នីមួយៗ អាចបញ្ជាក់ច្បាស់តាមបទពិសោធន៍នៅគ្រប់ក្រុមគ្រួសារ

នឹងគ្រប់ភូមិទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រសិនបើសិស្សចង់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមបន្ថែមទៀត ក្រៅអំពីសៀវភៅដែលទើបតែទទួលបាន ពួកគេអាចសួរនាំបានទុំដែលរស់នៅក្នុងភូមិយុវបស់ខ្លួន ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។

បន្ទាប់មក បូលី បានភ្ជាប់ការពិភាក្សានៅនឹងទីតាំងទៅនឹងមាតិកានៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បូលី បានបញ្ជាក់ថា ខេត្តតាកែវគឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ភូមិភាគនិរតីដែលដឹកនាំដោយ តាម៉ុក (លេខាភូមិភាគ) ។ បូលី បាននិយាយពីរណ្តៅសាកសពដែលស្ថិតនៅក្បែរជើងភ្នំដីតាពេជ្រ ក្នុងឃុំកំពែង ។ ឆ្លងនិងលំដាប់ក្បាលដែលត្រូវបានកាត់ចេញពីរណ្តៅទាំងនោះ បានយកមកតម្កល់ទុកនៅក្នុងវត្តភ្នំ ដែលជាកន្លែងប្រារព្ធធ្វើវេទិកានេះផ្ទាល់ ។ បូលី ក៏បាននិយាយថា ឆ្លងនិងលំដាប់ក្បាលនៅក្នុងចេតិយ៍ អាចជាសាច់ញាតិរបស់អ្នកដែលបានមកចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានាថ្ងៃនេះផង ។ បូលី បានជម្រុញអ្នកចូលរួមទាំងអស់ ជាពិសេសសិស្សានុសិស្សទាំងអស់ឲ្យខិតខំស្វែងយល់ពីប្រវត្តិរឿងរ៉ាវក្នុងឃុំរបស់ខ្លួន ដែលជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនសម្រាប់ជីវិតនិងវិជ្ជាជីវៈទៅថ្ងៃអនាគត និងចូលរួមនៅក្នុងយុទ្ធនាការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។

បូលី បានសួរដល់អ្នកចូលរួមក្រែងមានអ្នកភូមិចង់ចែករំលែកបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងអំឡុងពេលខ្មែរក្រហម ដល់សិស្សានុសិស្ស ។

ហោម សុផល: បានឡើងមកខាងមុខវេទិកា ដើម្បីចែករំលែករឿងរ៉ាវរបស់គាត់ ។ សុផល បាននិយាយថា គាត់បានរស់នៅក្នុងរបបប៉ុល ពត ហើយធ្លាប់ជាគ្រូដែលបង្រៀនពីរបបប៉ុល ពត កាលពីអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ។ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម កម្មាភិបាលមាន “សិទ្ធិធំ ធេងណាស់” ។ ពួកគេអាចសម្លាប់នរណាម្នាក់ក៏បាន ប្រជាជនធ្វើការជាច្រើន ប៉ុន្តែទទួលរបបអាហារតិចតួចណាស់ ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យប្រជាជនធ្វើការជាច្រើន ដោយមិនគិតពីការឈឺថ្កាត់ ។ ដោយសារមិនអាចលាក់អត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួនបន្តទៀតបាន ប្រជាជនដែលជម្លៀសមកពីទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានសម្លាប់ ។ អ្នកខ្លះបានដឹករណ្តៅសម្រាប់កប់ខ្លួនឯងនៅមុនពេលដែលខ្លួនត្រូវបានសម្លាប់ ។

ហៀង ឆន : អ្នកភូមិនៅក្នុងឃុំកំពែងបានលើកទឹកចិត្តអ្នកចូលរួមទាំងអស់ឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ពីការពិភាក្សានៅក្នុងវេទិកា និងពិចារណាដោយសាររឿងរ៉ាវដែលកំពុងពិភាក្សានោះ គឺមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ និងដូចគ្នានឹងបទពិសោធន៍ពិតដែលខ្លួនបានជួបប្រទះ ។ គាត់បានបន្តថា សិស្សានុសិស្សដែលបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះទាំងអស់ ក៏ដូចជាសិស្សដទៃទៀត គឺមិនដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបពាណិជ្ជកម្ម ៨១ និង២០ ថ្ងៃនោះទេ ដូច្នេះអ្នកទាំងនោះមិនបានយល់ដឹងពីការឈឺចាប់នៅជំនាន់នោះឡើយ ។ ក្នុងអំឡុងពេលរបបខ្មែរក្រហមក្មេងៗ ត្រូវបានប្រើឲ្យដើររើសអាចម៍គោយកមកធ្វើជាដី និងមិនអនុញ្ញាតឲ្យរៀនសូត្រ ។ ឆន បានឃើញខ្មែរក្រហមធ្វើកត់ព្រះសង្ឃចំនួន៨អង្គដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទបានក្បត់នឹងបដិវត្តន៍ ។ គាត់ក៏បានជម្រុញឲ្យសិស្សានុសិស្សទាំងអស់សិក្សាស្វែងយល់ពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមដែលបានផ្តល់ឲ្យ ។ គាត់និយាយទៀតថា “នេះគឺជាប្រវត្តិតិច វាមិនមែនជារឿងនិទានឡើយ ។ សូមប្តូរទាំងអស់គ្នាខិតខំរៀនសូត្រ ដើម្បីកសាងប្រទេស និងដឹកនាំប្រទេសឲ្យជៀសឆ្ងាយពីរបប ប៉ុល ពត” ។

ឱម រឹម : ជាអ្នកភូមិនៅក្នុងឃុំកំពែង បានរៀបរាប់ពីភាពជួរចត់និងបទពិសោធន៍នៃការឈឺចាប់ក្នុងអំឡុងពេលខ្មែរក្រហម ។ គ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានជម្លៀសទៅកាន់ខេត្តពោធិ៍សាត់ ជាកន្លែងដែលកូនទាំងបួនរបស់គាត់ត្រូវខ្មែរក្រហមបំបែកចេញពីគាត់ និងស្លាប់ដោយសារជំងឺ ។ ប្រជាជនដែលមកពីភូមិភាគបូព៌ា ត្រូវបានជម្លៀសទៅកាន់ខេត្តពោធិ៍សាត់និងសម្លាប់ជាទ្រង់ទ្រាយធំ ។ ដោយសាររឹម ជាជនពិការ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យគាត់នៅមើលស្រែនិងដេញចាប ។ គាត់ពុំមានអាហារគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។ ឱម រឹម នៅចងចាំបទចម្រៀងរបស់ខ្មែរក្រហមដែលលើកទឹកចិត្តប្រជាជនឲ្យខិតខំបង្កើនផលស្រូវ ។ គាត់ក៏បានច្រៀងចម្រៀងនោះឲ្យអ្នកដែលបានចូលរួមក្នុងវេទិកាស្តាប់ ។

៣ ការធ្វើបទបង្ហាញពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ដោយលោក ប្រាក់ កែវតារា

ប្រាក់ កែវតារា បានធ្វើបទបង្ហាញដំណាក់កាល ៥ ដែលនិយាយពី “ភូមិសាស្ត្ររដ្ឋបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ។ គាត់បានឲ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់បើកសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រត្រង់ទំព័រ៧២៨ ដើម្បីចាប់ផ្តើមធ្វើបទបង្ហាញនិងពិភាក្សា ។

កែវតារា បានប្រាប់ពីគោលបំណងនៃការធ្វើបទបង្ហាញរបស់ខ្លួន ដោយអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់មានលទ្ធភាពអធិប្បាយ

ពីភូមិសាស្ត្ររដ្ឋបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងភូមិភាគមួយនិងតំបន់មួយទៅនឹង ភូមិភាគនិងតំបន់ផ្សេងទៀត ហើយធ្វើការវិភាគពីភាពខុសគ្នានឹងភូមិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជានាពេល បច្ចុប្បន្ន ។ កែវតារា ក៏បានភ្ជាប់ការពិភាក្សាពីជំពូក៥ នៅក្នុងសៀវភៅនេះ ទៅនឹងស្រុកគិរីវង់ដែល មានឈ្មោះថា ស្រុក១០៧ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

បន្ទាប់មក កែវតារា បានបែងចែកអ្នកចូលរួមទាំងអស់ជា៦ក្រុម៖ ២ក្រុមជាអ្នកភូមិ និង៤ ក្រុមទៀតជាសិស្ស ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវបានចំណុចនៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ពិភាក្សាអំពី ជំពូកនោះ និងកត់ត្រាចំណុចសំខាន់ៗចំនួន៥ ។

- ក្រុមទី១ អានពីចំណុចភូមិភាគបូព៌ ។
- ក្រុមទី២ អានពីចំណុចភូមិភាគនិរតី ។
- ក្រុមទី៣ អានពីចំណុចភូមិភាគខត្តរ ។
- ក្រុមទី៤ អានពីចំណុចភូមិភាគពាយ័ព្យ ។
- ក្រុមទី៥ អានពីចំណុចភូមិភាគបស្ចឹម ។
- ក្រុមទី៦ អានពីចំណុចភូមិភាគឆ្នាំសាន ។

អ្នកចូលរួមត្រូវចំណាយពេលពី៧ទៅ១០នាទី ដើម្បីអាននិងពិភាក្សាពីប្រធានបទរៀងៗខ្លួន ។ បន្ទាប់ពីអានចប់ តំណាងក្រុមនីមួយៗឡើងមកចែករំលែកចំណេះដឹងពីប្រធានបទ ហើយ កែវតារា ធ្វើការសង្ខេបចំណុចនីមួយៗដល់អ្នកចូលរួម ។ បន្ទាប់មក កែវតារា បាននិយាយថា “នៅឆ្នាំ ១៧៧៦ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបែងចែកទៅជា៦ភូមិភាគ និង៣២តំបន់ ។ ភូមិភាគទាំងនោះរួមមាន ភូមិភាគបូព៌ ភូមិភាគនិរតី ភូមិភាគខត្តរ ភូមិភាគពាយ័ព្យ ភូមិភាគបស្ចឹម និងភូមិភាគឆ្នាំសាន ។ ភូមិភាគមួយ ជាការរួមបញ្ចូលគ្នានូវខេត្តចំនួនពីរ ឬច្រើនជាងនេះ ឬផ្នែកផ្សេងទៀតនៃខេត្តមួយចំនួន ។ ខ្មែរក្រហមបានដាក់ឈ្មោះស្រុក និងខេត្តជាលេខ” ។

បន្ទាប់មក កែវតារា បានចោទជាសំណួរទៅកាន់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ដើម្បីស្វែងយល់ពីចំណេះ ដឹងរបស់អ្នកចូលរួម ។ គាត់ក៏បានលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ចូលរួមឆ្លើយនូវសំណួរជួយចែក រំលែក ដើម្បីចំណេះដឹងរបស់ខ្លួន ដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។ កែវតារា បានសួរថា “ហេតុអ្វីបានជា ខ្មែរក្រហមដាក់ឈ្មោះតំបន់ ឬភូមិភាគជាលេខ?” ។

អ្នកភូមិម្នាក់បានឆ្លើយនឹងសំណួរ “ប៉ុល ពត ប្រើប្រាស់លេខក្នុង ដើម្បីជាការ សម្ងាត់” ។ អ្នកភូមិម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ឆឹម បាននិយាយថា “លេខក្នុងត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីងាយ ស្រួលសម្រាប់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមក្នុងការដឹកនាំប្រទេស” ។

“តើភាពខុសគ្នារវាងការបែងចែកភូមិសាស្ត្រក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរបបនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះគឺជា អ្វី?”

បុរសម្នាក់បានឆ្លើយថា “ខ្មែរក្រហមប្រើលេខសំគាល់ដើម្បី ដាក់ឈ្មោះខេត្ត និងស្រុក ខណៈពេលដែលរបបសព្វថ្ងៃនេះប្រើ ឈ្មោះដូចជា ខេត្តតាកែវ ឬស្រុក គីរីវង់” ។

បុរសម្នាក់ទៀតបានចែករំលែកការគិតរបស់គាត់ ហើយបញ្ជាក់ថា “របបខ្មែរក្រហមនិងរបបបច្ចុប្បន្ននេះ គឺមានភាពខុសគ្នាដូចមេឃហើយនឹងដី ។ ប្រជាជនមិនអាចស្វែងរកអាហារសម្រាប់បរិភោគ បានគ្រប់គ្រាន់ឡើយនៅក្នុងរបបប៉ុល ពត ។ ប៉ុន្តែក្នុងសម័យ ហ៊ុន សែន វិញ មានសាលារៀន និងមន្ទីរពេទ្យជាច្រើនត្រូវបានសាងសង់ឡើង” ។

កែវតារា បុរសម្នាក់ទៀតថា “តើការបែងចែកភូមិសាស្ត្រក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មានភាពងាយស្រួលជាងការបែងចែកនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នឬ?”

បុរសម្នាក់បានឆ្លើយថា “សម័យបច្ចុប្បន្នមានភាពងាយស្រួលជាងសម័យប៉ុល ពត ។ សម័យឥឡូវប្រើឈ្មោះពិតប្រាកដសម្រាប់ដាក់ឈ្មោះខេត្តនីមួយៗ ប៉ុន្តែខ្មែរក្រហមបានប្រើប្រាស់លេខសម្រាប់ដាក់ឈ្មោះខេត្ត ឬស្រុក គឺដើម្បីលាក់អត្តសញ្ញាណខ្លួនពីសត្រូវ” ។

នៅចុងបញ្ចប់នៃការពិភាក្សា លោកមេឃុំ គង់ ភៀង បានចែករំលែកគំនិតរបស់គាត់ខ្លះទៅកាន់អង្គវេទិកាទាំងមូល បន្ទាប់ពីគាត់បានស្តាប់សំណួរដដែលសួរដោយ កែវតារា ។ លោកមេឃុំ បានបញ្ជាក់ថា “ប៉ុល ពត អៀង សារី បានដឹកនាំប្រទេសខុសប្លែកពីមេដឹកនាំទៀតនៅក្នុងពិភពលោក” ។ កម្ពុជាពុំធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ដឹកនាំប្រទេសដូចរបបខ្មែរក្រហមទេ ដែលបានលុបបំបាត់នូវកេរ្តិ៍ដំណែលទាំងអស់របស់ជាតិ ។ កម្មាភិបាលថ្នាក់ទាប មិនបានដឹងច្បាស់អំពីការបែងចែកភូមិសាស្ត្រ

ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមទេ ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ននេះប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅបានដឹងច្បាស់ថា ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបាន បែងចែកជា២៤ខេត្តក្រុង ។

លោក ម៉ែន សង្ហា ជានាយកអនុវិទ្យាល័យក៏បានចែករំលែកបទពិសោធន៍របស់គាត់ដល់អ្នក ចូលរួមទាំងអស់ស្តាប់ ។ គាត់ចង់រៀបរាប់ពីភាពខុសគ្នារវាងរបបខ្មែរក្រហម និងរបបបច្ចុប្បន្ននេះ ។ គាត់បាននិយាយថា “នៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ប្រជាជនត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យធ្វើស្រែទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ និង រែកដីធ្វើទំនប់និងប្រឡាយ ។ តើការបូបចុកវិញយ៉ាងម៉េចដែរ? ប្រជាជនគឺទទួលបានតែរបបបឋមរាវ ពីរពេលក្នុងមួយថ្ងៃ ។ ប្រសិនបើយើងរកអ្វីបានបរិភោគ យើងនឹងមានគ្រោះថ្នាក់ជាមិនខាន ប្រសិន បើគេចាប់បាន ។ បើនិយាយពីការអប់រំវិញ ខ្មែរក្រហមបានប្រើប្រាស់ការអប់រំគ្រាន់តែជាគោល នយោបាយប៉ុណ្ណោះ ។ ក្មេងៗត្រូវរៀននៅក្រោមម្លប់ដើមឈើ ហើយត្រូវបានបង្រៀនត្រឹមតែ ក ខ គ... ។ ក្មេងតូចៗត្រូវឱ្យបោចស្មៅ រើសអាចម៍គោធ្វើដី ។ គោលការណ៍នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ គឺបញ្ឈប់ការអប់រំផ្នែកនយោបាយទៅអ្នកដែលមិនចេះអក្សរ ដែលឈឺស្រួលការបញ្ចុះបញ្ចូល ឱ្យដើរតាម ប៉ុល ពត ។ នៅក្នុងវិស័យសុខភាពវិញ គឺមានតែគណៈយុប្រធានក្រុម និងមេធាវីន ប៉ុណ្ណោះ ដែលមានសុខភាពល្អ ។ ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់បូកក្តាមជាមួយនឹងស្លឹកឈើ គ្មានថ្នាំពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាល ឡើយ គឺមានតែថ្នាំអាចម៍ទទ្រាយប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកគ្រប់គ្រងនៅក្នុងភូមិអាចធ្វើអ្វីបានតាមតែខ្លួនចង់ធ្វើ ។ កម្មាភិបាលទាំងនោះបានឱ្យប្រជាជនធ្វើជាអ្នកស៊ើបការណ៍ពីមួយទៅមួយ ហើយសម្លាប់គ្នាទៅវិញទៅ មក ។ បងប្រុសសម្លាប់ប្អូនប្រុស ។ ក្នុងវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនាវិញ វត្តភ្នំ ត្រូវបានបំផ្លាញទាំងស្រុង នៅសល់តែបណ្ណាល័យមួយគត់ដែលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ធ្វើជាកន្លែងធ្វើការរបស់ខ្លួន ។ ពិធីរៀបការ បានធ្វើឡើងតាមទ្រង់ទ្រាយធំមួយ គឺ៤០គូរក្នុងពេលតែមួយ ។ ពុំមានពិធីបុណ្យតាម លក្ខណៈសាសនាឡើយ ។ របបខ្មែរក្រហមគឺជារបបផ្តាច់ការមួយ ។ វេទិកាថ្ងៃនេះគឺរៀនអំពីអ្វីដែលបាន កើតឡើងនៅពេលនោះ ក្នុងគោលបំណងជៀសវាងសោកនាដកម្មនៅថ្ងៃអនាគត” ។

លោក ឌី ខាំបូលី បានថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោកនាយកអនុវិទ្យាល័យនូវការរៀបរាប់យ៉ាង លំអិត និងប្រកបដោយខ្លឹមសារអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។ លោកនាយកអនុវិទ្យាល័យបានលើកឡើងនូវ ចំណុចសំខាន់ៗជាច្រើននៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ដូចជាការអប់រំ សុខភាព សាសនា ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ សន្តិសុខ និងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ។ បូលី បានប្រាប់ទៅអ្នកចូលរួមឱ្យអានដំបូក៧នៃ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រសិនបើចង់ស្វែងយល់អំពីអ្វីដែលលោកនាយកអនុ វិទ្យាល័យទើបនឹងបានមានប្រសាសន៍ ។

៤) វត្តសំណួរ នឹងចម្លើយ

បន្ទាប់ពីការធ្វើបទបង្ហាញពីជំពូក៥ និងពន្យល់រួចមក លោក ឌី ឌាំបូលី បានដឹកនាំការសួរ
សំណួរ និងចម្លើយដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ ។

១) សុដាត មកពីភូមិហាន់ទា ឃុំកំពែង៖ ហេតុអ្វីបានជា ប៉ុល ពត បង្កើតរបបនេះដើម្បី
សម្លាប់ប្រជាជន?

បូលី បានបញ្ជាក់ថា សំណួរនេះជាសំណួរដែលប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនបានលើកឡើង សូម្បី
តែប្រជាជនដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់របបនេះផ្ទាល់ក្តី ។ ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់ប្រជាជន?
ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមបង្ខំប្រជាជនឲ្យធ្វើការងារធ្ងន់ និងបំបែកចេញពីគ្រួសារ? ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរ
ក្រហមអនុវត្តន៍នយោបាយនេះ? តើអ្នកណាជាអ្នកបង្កើត និងដាក់ឲ្យអនុវត្តន៍នយោបាយនេះ? តើ
ពួកគេមានគោលបំណងអ្វី? បូលី បាននិយាយថា មានការបកស្រាយពីហេតុផលនយោបាយមួយ
ចំនួនទាក់ទងនឹងសំណួរថា តើហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់ប្រជាជនជាច្រើននៅក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥
ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩? បូលី បានឆ្លើយថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាច្រើន ជាពិសេស ប៉ុល ពត មានជំនឿ
ថារាប់ពាន់រ៉ាប់មកហើយដែលសង្គមកម្ពុជាត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអំពើពុករលួយ កេងប្រវ័ញ្ចប្រយោជន៍
អ្នកដទៃ និងអយុត្តិធម៌ ។ អ្នកស្រែចម្ការដែលរស់នៅតាមទីជនបទ ត្រូវបានកេងប្រវ័ញ្ចដល់ប្រយោជន៍
ដោយមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកមាន ។ ដូច្នោះហើយទើប ប៉ុល ពត ចង់បង្កើតប្រទេសកម្ពុជាឲ្យក្លាយ
ទៅជាប្រទេសសង្គមនិយមទំនើបមួយក្នុងសាកលលោក ដែលជាប្រទេសគ្មានសង្គមវណ្ណៈ ហើយការរស់
នៅ ការធ្វើការ និងការចែករំលែកនូវសេចក្តីរីករាយ គឺមានភាពស្មើគ្នា ។ គាត់ចង់បង្កើតប្រទេស
ដែលមានឯករាជ្យភាពមួយដោយមិនពឹងផ្អែកលើបរទេសណាមួយឡើយ ។ គាត់ជឿជាក់ថា ការពឹងពាក់
និងទុកចិត្តទៅលើបរទេស បានត្រឹមតែធ្វើឲ្យពួកគេអាចបញ្ជ្រាញចូលនូវប្រពៃណីមិនល្អដែលនាំឲ្យមាន
ការកេងប្រវ័ញ្ច និងបំភាន់ស្មារតីប្រជាពលរដ្ឋ ។ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជឿថាការរំល្ងាញ់ ធ្វើការនៅ
បន្ទប់ម៉ាស៊ីនត្រជាក់ ឬរៀននៅតាមសាលាឬមហាវិទ្យាល័យ មិនអាចជួយក្នុងការបង្កបង្កើនដល់បាន
ឡើយ ។ អំពើទាំងនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការបំផ្លាញពេលវេលាឥតប្រយោជន៍ ។ ខ្មែរក្រហមចង់
ឲ្យអ្នកដែលរស់នៅទីក្រុងទាំងអស់មករស់នៅស្រែចម្ការវិញ ដើម្បីធ្វើការនៅតាមស្រែ ។ ម៉្យាងទៀត
ការធ្វើស្រែមិនពឹងផ្អែកលើការប្រើប្រាស់ម៉ាស៊ីនឬដីក៏មីឡើយ ។ ខ្មែរក្រហមមិនជឿលើសាសនាព្រះពុទ្ធ
ព្រះយ៉េស៊ូ អបិយជំនឿ ឬខ្មោចព្រាយបិសាចអ្វីឡើយ ។ ការផលិតស្រូវគឺពឹងផ្អែកទៅលើកម្លាំងមនុស្ស
សុទ្ធសាធ ។ ប្រជាជនត្រូវធ្វើការលើកទំនប់ដឹកប្រឡាយ ដើម្បីបញ្ជូលទឹកទៅក្នុងស្រែ ។ ខ្មែរក្រហមមិន
ពឹងផ្អែកទៅលើធម្មជាតិទេ ។ សម្រាប់ខ្មែរក្រហម ស្រូវគឺជាអ្វីៗទាំងអស់ ។ នេះគឺហេតុផលមួយដែល
ខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនពីទីក្រុងទៅកាន់ទីជនបទ ដែលជាលទ្ធផលនាំឲ្យមានមនុស្សជាច្រើនស្លាប់ ។

ម៉្យាងទៀតខ្មែរក្រហមចង់ឲ្យប្រជាជនមានជីវិតប្រសើរឡើង ដើម្បីសំរេចគោលបំណងនេះ ខ្មែរក្រហមបង្កើតប្រជាជនផលិតស្រូវ និងលើកទំនប់ទឹករាប់ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ។ បន្ទាប់ពីធ្វើការរួច ប្រជាជនត្រូវតែចូលរួមប្រជុំជារៀងរាល់ថ្ងៃដែលមានការតិក្យាន និងរាយការណ៍ពីខ្លួនឯងជាសាធារណៈ ។ ខ្មែរក្រហមបានយកពេលវេលានេះ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់ប្រជាជនដែលស្របនឹងមតិរបស់គ្រូខ្មែរក្រហម ។ អ្នកមិនអាចសម្របខ្លួនតាមការដឹកនាំថ្មីនេះ នឹងត្រូវចាត់ទុកថាជាសមាសធាតុមិនល្អ ហើយត្រូវកំចាត់ចោល ។ បូលី បាននិយាយថា ទាំងនេះគឺជាហេតុផលដែលប្រជាជនជាច្រើនត្រូវបានសម្លាប់

ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

២) យូន ស្រីលីន
ជាសិស្សមកពីអនុវិទ្យាល័យ
សុខ អាន ភ្នំ៖ “ប្រជាជន
បង្កបង្កើនផលស្រូវបានជា
ច្រើនក្នុងមួយឆ្នាំៗ តើខ្មែរ
ក្រហមយកស្រូវទាំងនោះ
ទៅឯណា? ”

“ប្រជាជនជាទូទៅនៅទូទាំងប្រទេសគឺធ្វើស្រែ ។ សូម្បីតែព្រះសង្ឃក៏ត្រូវខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើម
និងឲ្យទៅធ្វើស្រែដែរ ។ តើខ្មែរក្រហមយកស្រូវទាំងនោះទៅណា? បូលី បានឆ្លើយនឹងសំណួរនេះថា
ផលិតផលស្រូវមិនមានគ្រប់គ្រាន់ចំនួនកំណត់ពីអង្គការឡើយ ។ ប៉ុន្តែកម្មាភិបាលនៅតាមតំបន់ និង
សហករណ៍មិនហ៊ានរាយការណ៍ពីផលិតផលស្រូវដែលមិនគ្រប់គ្រាន់ទៅកាន់អង្គការថ្នាក់លើឡើយ ។ គេ
បញ្ជូនស្រូវជាច្រើនតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ដើម្បីបំពេញតាមការកំណត់ធ្វើឲ្យប្រជាជននៅមូលដ្ឋានមាន
ការអត់ឃ្នាន ។ ស្រូវមួយចំនួនត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់ព្រំដែន ដើម្បីចិញ្ចឹមទាហាននៅតាមសមរក្ខមិដែល
កំពុងធ្វើការវាយប្រហារជាមួយកងទ័ពរៀតណាម ។ ស្រូវមួយចំនួនទៀតត្រូវបានបញ្ជូន ទៅឲ្យប្រទេស
ចិន ដើម្បីប្តូរយកអាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌ ។ ស្រូវដែលនៅសេសសល់មួយចំនួនត្រូវទុកសម្រាប់ប្រជាជន ។
ទាំងនេះគឺជាហេតុផលដែលអង្គការមួយកំប៉ុងត្រូវដាំសម្រាប់ប្រជាជន៣០ នាក់ ហើយដែលធ្វើឲ្យប្រជាជន
ជួបភាពអត់ឃ្នាន ។

៣) លោកក្រុម្មាកមកពីអនុវិទ្យាល័យសុខ អាន ភ្នំ បានសួរថា “តើខ្មែរក្រហមមកពីណា?”

បូលី បានឆ្លើយថាចម្លើយរបស់សំណួរនេះគឺមាននៅក្នុងជំពូក២ នៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បូលី បានឆ្លើយយ៉ាងសង្ខេបថា ចលនាកុម្មុយនីស្តនៅកម្ពុជា បានចាក់បូស
គល់តាំងពីជំនាន់អាណានិគមបារាំងមកម៉្លោះ ។ កាលនោះមានចលនាសង្គមនិយមកម្ពុជាជាច្រើន ដែល

បានទៅសុំជំនួយពីប្រទេសសៀមនិងវៀតណាម ដើម្បីជួយដោះស្រាយប្រទេសកម្ពុជាពីអាណានិគមបារាំង ។ ក្រោយមកចលនាមួយនេះបានប្រែប្រួលទៅជាបក្សកុម្មុយនីសមួយដែលមានឈ្មោះហៅថា “បក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរ ដឹកនាំដោយ សឺន ង៉ុកមិញ ដែលទទួលបានការជ្រោមជ្រែងពីវៀតណាមខាងជើង ។ បន្ទាប់មកទៀត បក្សនេះបានក្លាយទៅជាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត ។ បក្សនេះបានដឹកនាំបដិវត្តន៍មួយដែលទទួលជ័យជំនះលើរដ្ឋាភិបាល លុន រុល នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលក្រុមនេះត្រូវបានស្គាល់ថាខ្មែរក្រហម ។

៤) សំ សុផី ជាសិស្សមកពីអនុវិទ្យាល័យសុខ អាន ភ្នំ បានសួរថា តើអ្នកណាជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម? តើសព្វថ្ងៃពួកគេនៅមានជីវិតដែរឬទេ?

បូលី : មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមានដូចជា ប៉ុល ពត (លេខាបក្ស) នួន ជា (អនុលេខាបក្ស) អៀង សារី ខៀវ សុផន អៀង ធីរិទ្ធ តាម៉ុក សុន សេន និង កែ ពក ទាំងអស់នេះ គឺជាសមាជិករបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងជាសមាជិករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ថែមពីនេះ អៀង សារី ធ្លាប់ជាគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកកិច្ចការបរទេស ។ វ៉ន រ៉េត ធ្លាប់ជាខុបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២ ទទួលបន្ទុកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង សុន សេន ជាខុបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី៣ ទទួលបន្ទុកកិច្ចការពារជាតិ ។ អ្នកទាំងនេះបានបង្កើតនយោបាយជាតិដែលបណ្តាលឲ្យមានការកាប់សម្លាប់នៅទូទាំងប្រទេស ។ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលនៅមានជីវិតសព្វថ្ងៃនេះ ត្រូវបានឃុំខ្លួននឹងបានបញ្ជូនទៅកាន់សាលាក្តីកាត់ទោសខ្មែរក្រហម ។ អ្នកដឹកនាំទាំងនោះរួមមាន ខៀវ សុផន អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និង នួន ជា ។ លោក ឌី ខាំបូលី បានប្រាប់ឲ្យដឹងដែរថា ប្រសិនបើអ្នកចូលរួមទាំងអស់ចង់ស្វែងយល់ឲ្យកាន់តែច្បាស់ថែមទៀត សូមអានឯកសារដែលទាក់ទងនឹងមេដឹកនាំទាំងបួនរូប គឺសំណុំរឿង០០២ ។

៥) អ៊ុន ចាន់ដា សិស្សមកពីអនុវិទ្យាល័យសុខ អាន ភ្នំ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប្រជាជនមិនមានការទុកចិត្តទៅលើគ្នាទៅវិញទៅមកទេ ។ ប្រជាជនរស់នៅ នឹងថែរក្សាខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។ ហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនមិនជឿទុកចិត្តទៅលើគ្នាទៅវិញទៅមក? ហេតុអ្វីបងប្អូនមិនជឿជាក់លើបងប្អូនខ្លួនឯង?

អ្នកភូមិម្នាក់ឈ្មោះ ឆឹម បានជួយឆ្លើយនឹងសំណួរនេះ ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា មានប្រជាជន មួយចំនួនមិនហ៊ាននិយាយរកគ្នាឡើយ ពីព្រោះខ្លាចមេកងដីឃោរឃៅសម្លាប់ដោយមិនពិចារណា ។

ប្រជាជនត្រូវបានបំភ័យដោយពាក្យសម្តីដោយមិនចាំបាច់ប្រើប្រាស់អារុដឡើយ ។ សូម្បីតែនរណាម្នាក់ហ៊ានធ្វើបាក់ស្លាបព្រាមួយ អ្នកនោះនឹងត្រូវខ្មែរក្រហមចោទប្រកាន់ថាជាខ្មាំងសត្រូវ ហើយត្រូវនាំយកទៅសម្លាប់ចោល ។

លទ្ធផល និង ផលប៉ះពាល់

ការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន : ពុំសូវមានមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ឬបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលណាមួយ បានទៅដល់ឃុំកំពែង ដើម្បីប្រារព្ធរឿងកាសាធរណៈស្តីពីការអប់រំទេ ជាពិសេសការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ខ្មែរក្រហម ។ អ្នកចូលរួមមានអារម្មណ៍ថាសប្បាយរីករាយ ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចុះមក តំបន់ដាច់ស្រយាលមួយនេះ ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយនូវប្រវត្តិរបបខ្មែរក្រហមដល់អ្នកភូមិ ។ ហេតុផលទាំងនេះ យើងអាចកត់សំគាល់ឃើញថាចំនួនអ្នកភូមិ និងសិស្សានុសិស្សមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

ទស្សនាវដ្តី: សាលាឃុំកំពែងបានទទួលទស្សនាវដ្តីស្តីពីការពិតពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ទៀងទាត់ពេលវេលា ។ ពេលដែលទៅដល់ផ្ទះរបស់លោកមេឃុំ យើងបានឃើញទស្សនាវដ្តីរបស់យើង ។ លោកមេឃុំបានប្រាប់ថា សាលាឃុំទទួលនូវទស្សនាវដ្តីទាំងនេះទៀងទាត់ណាស់ ហើយគាត់បានបែង ចែកដល់ប្រធានភូមិទៅតាមចំនួនដែលគាត់បានទទួលពីទ្វីមស្រុក ។ លោកនាយកអនុរិទ្ធាល័យ និងអ្នក

ភូមិមួយចំនួនបានទៅសុំខ្ចីសៀវភៅទស្សនាវដ្តីពីគាត់ ពីព្រោះអ្នកទាំងអស់នោះមានការចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងពីរឿងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។

រណ្តៅ: ភ្នំជីតាពេជ្រ គឺជាកន្លែងសម្លាប់ដែលក្រុមស្រាវជ្រាវដែនទីរណ្តៅសាកសពរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមិនទាន់បានទៅដល់ ។ នៅថ្ងៃអនាគត គម្រោងនៃការធ្វើដែនទីនេះអាចនឹងចុះទៅធ្វើការស្រាវជ្រាវទឹកកន្លែងនេះ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមនូវព័ត៌មានដែលមានរួចមកហើយ ។

ការចាប់អារម្មណ៍របស់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ : រស់ ចាន់ថន ជាក្រុបឆ្កែលថ្នាក់ខេត្តមកពីខេត្តតាកែវ ។ អ្នកគ្រូបានជួយទាក់ទងមេឃុំកំពែង ដើម្បីរៀបចំកន្លែងប្រារព្ធរឿងរ៉ាវ ។ ពេលទទួលបានបាយពេលល្ងាចជាមួយអ្នកគ្រូ ចាន់ថន គាត់បាននិយាយថាគាត់បានប្រើប្រាស់សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីបង្រៀននៅក្នុងថ្នាក់ ។ ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ សិស្សរបស់គាត់មានការចាប់អារម្មណ៍នឹងសៀវភៅនេះខ្លាំងណាស់ ប៉ុន្តែសៀវភៅនេះមិនមានគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ គាត់បានលើកទឹកចិត្តសិស្សខ្ចីសៀវភៅពីបណ្តាល័យមកអាន ។ អ្នកគ្រូ ចាន់ថន បាននិយាយថា សៀវភៅមួយចំនួនបានរក្សាទុកនៅក្នុងបណ្តាល័យ ។ គាត់ជឿជាក់ថាសៀវភៅនេះ នឹងមានប្រយោជន៍ក្នុងការចែករំលែកការសិក្សារបស់សិស្ស ហើយគាត់ក៏បានចែកសៀវភៅនោះដល់សិស្សផងដែរ ។

បូលី បានពិភាក្សាពីបញ្ហាខ្លះៗ ដែលអ្នកគ្រូ ចាន់ថន ជួបប្រទះក្នុងពេលវត្តបណ្តុះបណ្តាលក្រុមមូលដ្ឋាននៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ដែលអ្នកគ្រូជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលវត្តនេះដែរ ហើយអ្នកគ្រូជាក្រុបឆ្កែលថ្នាក់ខេត្ត ។ អ្នកគ្រូបានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាគាត់ជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលក៏ដោយ ក៏គាត់បានយល់ដឹងជាច្រើនពីវត្តបណ្តុះបណ្តាលនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ក៏ដូចជារៀនពីអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដូចគ្នា និងសិក្សាការងារទៀត ។ យោងតាមការសង្កេតរបស់គាត់ អ្នកគ្រូជឿជាក់ថា កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលក្រុម គឺមានរយៈពេលខ្លី ដែលមានន័យថាពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពន្យល់វិធីសាស្ត្រនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំក្រុបប្រៀនឲ្យកាន់តែច្បាស់ថែមទៀត ។ អ្នកគ្រូបានសំណូមពរថា ក្នុងតែមានពេលវេលាបន្ថែមទៀតសម្រាប់ការធ្វើបទបង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រនីមួយៗ ។ បន្ថែមពីនេះទៀត ក្រុមទូទៅទាំងអស់ក្នុងតែត្រូវបានរំលឹកពីវិធីសាស្ត្រឡើងវិញមួយថ្ងៃ មុនពេលដែលខ្លួនត្រូវឡើងធ្វើបទបង្ហាញនៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។

ការចែកចាយសៀវភៅ: នៅក្នុងរឿងរ៉ាវនេះ លោក ម៉ែន សង្ហា ជានាយកអនុវិទ្យាល័យសុខអាន ភ្នំ មកជួបជាមួយលោក ឌី ខាំបូលី និងបាននិយាយថា គាត់មានចិត្តសប្បាយរីករាយណាស់ដែលសិស្សរបស់គាត់បានចូលរួមនៅក្នុងរឿងរ៉ាវនេះ ។ សាលារបស់គាត់បានទទួលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចំនួនប្រហែល ១០០ ក្បាល ពេលដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះមកចែកនូវសៀវភៅនោះក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ។ កម្មវិធីចែកសៀវភៅនេះបានធ្វើឡើងនៅវិទ្យាល័យ ជា ស៊ីម តាកែវ ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងទីរួមខេត្តតាកែវ ហើយលោកផ្ទាល់ក៏បានចូលរួមក្នុងកម្មវិធីនោះដែរ ។ គាត់បាន

និយាយថា សិស្សពុំទាន់មានសៀវភៅនេះ ដើម្បីសិក្សាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទេ។ ដូច្នេះវេទិកា
នេះ មិនត្រឹមតែបានផ្តល់ចំណេះដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបានបែកចាយ
សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះបន្ថែមទៀតដល់សិស្សានុសិស្សដែរ។ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត លោកនាយក
អនុវិទ្យាល័យបានប្រាប់ក្រុមការងារថា គាត់បានណែនាំគ្រូរបស់គាត់ឲ្យបញ្ចូលពីការបង្រៀនប្រវត្តិ
សាស្ត្រខ្មែរក្រហមទៅក្នុងកម្មវិធីបង្រៀនប្រចាំថ្ងៃរបស់គាត់លើមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា ភូមិវិទ្យា អក្សរ
សាស្ត្រខ្មែរ និងសីលធម៌ពលរដ្ឋ។

ការផ្លូវស្រាលផ្នែកអារម្មណ៍ : អៀងន ជាប្រធានភូមិវត្តភ្នំ បានចែករំលែកបទពិសោធន៍
របស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ចង់និយាយរឿងរ៉ាវ
របស់គាត់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមជាយូរមកហើយ ប៉ុន្តែគាត់មិនដឹងថាត្រូវចាប់ផ្តើមពីកន្លែងណា និង
ក្នុងពេលវេលាអ្វីទេ។ នា បានថ្លែងអំណរគុណដល់ក្រុមការងារទាំងអស់ ដែលបានផ្តល់ឱកាសដល់គាត់
បាននិយាយប្រវត្តិរឿងរ៉ាវរបស់គាត់ប្រាប់ដល់សិស្សានុសិស្សបានស្តាប់។ បន្ទាប់ពីបានរៀបរាប់ពី
ប្រវត្តិរបស់គាត់រួចមក គាត់មានអារម្មណ៍តូរស្បើយច្រើន ប្រៀបដូចជាបានបោះដុំថ្មមួយដុំដ៏ធំចេញពី
ខ្លួនប្រាណរបស់គាត់អញ្ជឹង។ ម៉្យាងវិញទៀត ដោយបានស្វែងយល់ពីបញ្ហាប្រឈមពីមុនមក ក្រុមការ
ងារបានយកចិត្តទុកដាក់ច្រើនទៅលើអ្នកភូមិ ក៏ដូចជាសិស្សដែរ។ ស្ថានភាពនេះ បានលើកទឹកចិត្តដល់
អ្នកភូមិក្នុងការបញ្ចេញមតិ និងផ្តល់ឱកាសឲ្យពួកគាត់ចែករំលែកបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនដល់សិស្សានុសិស្ស
ដូចដែល ងន បានធ្វើដែរ។

សោកនាដកម្មរបស់ស្រ្តី: ក្រុមការងារបានដឹងថា ក្នុងចំណោមស្រ្តីមួយចំនួនដែលបានចូលរួម
នៅក្នុងវេទិកានេះ គឺជាស្រ្តីមេម៉ាយ។ ពេលដែលក្រុមការងារសួរអ្នកទាំងនោះ ក្នុងពេលបំពេញតារាង
ស្នាមស្នង់មតិមុនពេលនិងក្រោយពេលធ្វើវេទិកា ថាតើអំពើឃោរឃៅបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជា
ប្រជាធិបតេយ្យដែរទេនោះ ស្រ្តីភាគច្រើនបានប្រាប់ថា “បា! ពីព្រោះប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានសម្លាប់”។
ក្រុមការងារក៏ដឹងទៀតថា មានអង្គការមួយបានផ្តល់ថវិកាចំនួន១០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកដល់ពួក
គ្រួសារដែលមានសមាជិកណាម្នាក់ ឬច្រើននាក់បានស្លាប់ក្នុងអំឡុងពេលខ្មែរក្រហម។ ស្រ្តី៣នាក់ មក
ជួបនឹងលោក ឌី ឌី ឌី ដើម្បីរៀបរាប់ពីការតូចចិត្តដែលមិនបានទទួលថវិកានេះ។

ចំណេះដឹងក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ: ក្រុមការងារបានឲ្យដឹងថាអ្នកទាំងអស់ដែល
បានចូលរួមក្នុងវេទិកានេះ រួមទាំងអ្នកនៅរស់កាលពីរបបខ្មែរក្រហមផង មិនបានដឹងពីហេតុផលថា
ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់ប្រជាជនច្រើនបែបនេះទេ។ នេះបង្ហាញឲ្យឃើញថាការអប់រំពីប្រវត្តិ
សាស្ត្រខ្មែរក្រហមធ្វើមនៅប្រទេសកម្ពុជាក៏ទើបតែចាប់ផ្តើមទេ។ ពេលដែលក្រុមការងារសួរថា តើអ្នក
ទាំងអស់គ្នាដឹងដែរឬទេថា ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់ប្រជាជន អ្នកចូលរួមមួយភាគច្រើន បាន

និយាយថា “ខ្មែរក្រហមសម្លាប់អ្នកចេះដឹង និងទុកតែអ្នកដែលមិនចេះអក្សរ ដោយសារអ្នកទាំងនោះ ងាយស្រួលក្នុងការបំពាក់បំប៉ន” ។ ចម្លើយនេះមិនខុសទេ ប៉ុន្តែចម្លើយបែបនេះបានបង្ហាញថាទាំង ប្រជាជនធម្មតា និងគ្រូបង្រៀនខ្លះខាតចំពោះការយល់ដឹងពីប្រធានបទនេះ ។

ការផ្សព្វផ្សាយរបស់គម្រោងស្តីពីការសិក្សាពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ: ដោយព្រមព្រៀង មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបាននិងកំពុងបង្កើតវេទិកាសាធារណៈស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម អ្នកភូមិ លោក ក្រុមអ្នកក្រុម និងសិស្សានុសិស្សដែលបានទទួលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបាន ចាប់ផ្តើម ចែករំលែកសៀវភៅនេះទៅឲ្យគ្នាអាន ។ ក្រុមការងារបានទទួលទានអាហារថ្ងៃត្រង់នៅផ្ទះអ្នកភូមិ ។ ក្នុង ពេលកំពុងបរិភោគអាហារ បូលី បានឃើញសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រមួយក្បាលដែលសន្លឹកសៀវភៅ នេះមានសភាពពុកផុយ នឹងរំហែក ។ បូលី បានសួរទៅកាន់ រ៉ាទី ជាកូនស្រីរបស់អ្នកភូមិម្នាក់ថា តើ បង្កបង្កើនសៀវភៅនេះមកពីណា? នាងក៏បាននិយាយថា ខ្ញុំបានខ្ចីសៀវភៅនេះពីអ្នកក្រុមកម្មាភារ ពីព្រោះ នាងបានឮថា ក្រុមការងារយើងបានមកធ្វើការនៅក្នុងភូមិរបស់នាង ។ នាងបានអានចប់ជំពូក២ ។ នាង បានសរសើរពីការប្រមូលនិងការថែរក្សារូបថតចាស់ៗទាំងនោះ ។ បន្ទាប់មក នាងក៏បានរំព្យកពីការ សិក្សារបស់នាងនៅឯសាលា ។ នាងចង់ចាំថា នាងបានសួរទៅកាន់ត្រូវរបស់នាង នូវសំណួរថា “តើ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគឺជាអ្វី”? ត្រូវរបស់នាងបានពន្យល់ថា “បក្សកុម្មុយនីស្តគឺជាក្រុមទាហានដែលចង់ ផ្តួលរំលំស្តេចនៅជំនាន់នោះ” ។ នាងបាននិយាយថា នាងជឿទាំងស្រុងនូវអ្វីដែលត្រូវរបស់នាងបាន ប្រាប់ ។ បូលី បានប្រាប់នាងឲ្យអានសៀវភៅឲ្យចប់ដើម្បីស្វែងយល់ថា តើអ្វីទៅជារបបកុម្មុយនីស្ត ។

មញ្ញាប្រឈម:

ការខ្វះខាតក្នុងការទំនាក់ទំនង: លោកមេឃុំ បានទទួលព័ត៌មានពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលក្រុមការងារបានចុះទៅកាន់ទីនោះ ដើម្បីប្រារព្ធនូវវេទិកាសាធារណៈស្តីពីការអប់រំ ។ គាត់ក៏បាន ប្រាប់ទៅកាន់លោកមេភូមិដើម្បីអញ្ជើញប្រជាជនទាំង១៣ភូមិដើម្បីចូលរួមក្នុងវេទិកានេះ ។ មុនថ្ងៃបើក វេទិកាពីរថ្ងៃ លោកមេឃុំចង់ទាក់ទងជាមួយក្រុមការងារ ប៉ុន្តែពុំមានព័ត៌មានសម្រាប់ទាក់ទង ។ ដូច្នេះ ក្រុមការងារត្រូវបញ្ជាក់ថា រាល់បណ្តាញសម្រាប់ទាក់ទងដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាន ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ដល់ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឲ្យបានត្រឹមត្រូវ និងព័ត៌មានដែលត្រូវបានចែកចាយទៅឲ្យមន្ទីរឃុំក៏ត្រូវតែច្បាស់លាស់ និងត្រឹមត្រូវ ។

នៅក្នុងទិកាសនោះ ក្រុមការងារបានចែកជូននូវទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត និងកូនសៀវភៅដែល រៀបរាប់ពីករណី០០២ ដល់អ្នកចូលរួមនៅចុងបញ្ចប់នៃការធ្វើបទបង្ហាញនិងការពិភាក្សា ។ ដោយ សារសកម្មភាពបែបនេះ ទើបអ្នកចូលរួមទាំងអស់បានយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការស្តាប់ពីការរៀបរាប់នៅក្នុង

សៀវភៅនេះ ។ បើមិនដូច្នោះទេ យើងជឿជាក់ថា អ្នកចូលរួមទាំងអស់អាចនឹងដឹងរូបរាងពីការអាន
សៀវភៅមួយទៅអានសៀវភៅមួយផ្សេងទៀត ដោយខ្វះការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងមតិការបស់វេទិកា ។

ក្រុមការងារបានសង្កេតឃើញថា អ្នកចូលរួមទាំងអស់មានការចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងទៅលើប្រធាន
បទមួយនៅក្នុងជំពូក៧ ដូចជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ការធ្វើការហួសកម្លាំង និងគាបសង្កត់លើការ
គោរពសាសនា ។ ប៉ុន្តែការរកឃើញទាំងនេះជំពូក៥ ក៏មានលក្ខណៈសំខាន់ដែរ ហាក់ដូចជាបង្ហាញ
ថាអ្នកភូមិមានការចូលចិត្តខ្លាំង ក្នុងការពិភាក្សាពីប្រធានបទដែលទាក់ទងទៅនឹងបទពិសោធន៍ជីវិតពិត
របស់ខ្លួនក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

លោកមេឃុំមានការខកចិត្តខ្លះៗចំពោះក្រុមការងារ ។ យោងតាមពិធីការរបស់រដ្ឋាភិបាល មេ
ឃុំដែលធ្វើជាអធិបតីនៅក្នុងវេទិកាណាមួយ គឺត្រូវជាអ្នកបើក និងបិទវេទិកាដោយផ្លូវការ ។ នៅចុង
បញ្ចប់នៃការធ្វើវេទិកាសាធារណៈនេះ យើងមិនបានដួលឱកាសឲ្យគាត់ឡើងធ្វើពិធីបិទឡើយ ។ នៅពេល
ក្រោយក្រុមការងារគួរដល់រយៈពេលពីរបីនាទីដើម្បីឲ្យមេឃុំឡើងថ្លែងសន្ទរកថាបិទកម្មវិធី ។

សមាជិកក្រុមការងាររបស់គម្រោង៖

- ឪ ឌីបូលី
- ជេង ពង្សរ៉ាសី
- ប្រាក់ កែវតារា
- លី សុខចំរើន